

# **DIN NOU DESPRE VALENȚELE STILISTICE ALE GRADELOR DE COMPARAȚIE ÎN POEZIA LUI TRAIAN DORZ**

DOI: 10.35923/978-630-327-052-4/09

**Florina-Maria BĂCILĂ**  
**Universitatea de Vest din Timișoara**  
**e-mail: florina.bacila@e-uvvt.ro**

## **About the Degrees of Comparison with Stylistic Valences in Traian Dorz's Poetry, Again**

**Abstract:** The current paper aims to take into consideration the stylistic valences of the word *deplin* in the lyrical work of a Romanian contemporary writer, Traian Dorz, the author of thousands of mystical poems and of several volumes of memoirs and religious meditations. We will have in view the fact that, although considered an adjective / an adverb without degrees of comparison, the word allows, nonetheless, in certain situations, the association with the morphemes of intensity (the attachment of grammatical marks of the Comparative and of the Relative Superlative), creating obvious expressive effects in some contexts selected from the poet's creations, which are representative for his artistic belief. Apart from the actual use of such known meanings, with a fundamental role in spinning the lyrical message, contextualizing the word *deplin* potentiates the profound emotions of the lyrical voice, always situated on the ascending way towards spirituality and, at the same time, in a dialogue with God or with the ones nearby, illustrating the specific manner of transposing in artistic images aspects regarding the perception of various experiences related to the soul's ascent, the conception about life and Divinity, the lack of limitation of His exceptional attributes and the world Beyond, the unique and complex relation between man and the Creator – an idea on which the entire creation of Traian Dorz is centered.

**Keywords:** *adjective; degrees of comparison; Grammar; Stylistics; mystical-religious poetry.*

**Rezumat:** Lucrarea de față își propune să ia în discuție valențele stilistice ale termenului *deplin* în opera lirică a unui scriitor român contemporan: Traian Dorz, autor a mii de poezii de factură mistică și a numeroase volume de memorii sau de meditații religioase. Vom avea în vedere faptul că, deși este considerat un adjectiv / un adverb fără grade de comparație, el permite totuși, în anumite situații, asocierea cu morfelele intensității (atașarea mărcilor gramaticale de comparativ sau de superlativ relativ), creând efecte expresive evidente în anumite secvențe selectate din câteva creații reprezentative pentru crezul artistic al poetului. Pe lângă actualizarea propriu-zisă a unor atari semnificații bine-cunoscute, cu rol fundamental în construcția mesajului liric, asemenea utilizări ale termenului *deplin* potențază trăirile profunde ale eului auctorial, aflat mereu pe calea ascensiunii spirituale și, concomitent, în dialog cu Dumnezeu ori cu cei din jur, ilustrând maniera specifică de a transpune în imagini artistice aspecte referitoare la percepția asupra diverselor experiențe proprii urcușului sufletesc, la concepția despre viață și despre Divinitate, la ilimitarea pe care o presupun atributele Sale excepționale și dimensiunea lumii de Dincolo, la unicitatea și complexitatea relației dintre om și Creator – idee pe care mizează, de altfel, ansamblul creației lui Traian Dorz.

**Cuvinte-cheie:** *adjectiv; grade de comparație; gramatică; stilistică; poezie mistico-religioasă.*

Așa cum am arătat și cu alte prilejuri (Băcilă 2017, 21-30; Băcilă 2020, 59-68), în lucrările de specialitate se precizează că, deși sunt necomparabile când se întrebuințează cu înțelesul propriu, unele adjective permit, totuși, ocurența morfemelor comparației „atunci când vorbitorii consideră că însușirile exprimate de ele pot exista în grade diferite” (Constantinescu-Dobridor 1996, 95). Un atare fenomen este reperabil frecvent (și devine, astfel, cu atât mai interesant) în sfera creației lirice de factură mistico-religioasă, unde configurarea dimensiunii sacrului implică, în mod evident, o construcție textuală bazată, printre altele, pe sintagme cu caracter hiperbolizant sau redundant. Spre ilustrare, ne vom referi, în continuare, la situațiile de acest gen care vizează utilizarea adjectivului și a adverbului *deplin* în poezia lui Traian Dorz.

Termenul în discuție – pe care dicționarele românești îl înregistrează fără a oferi neapărat o definiție *in extenso*, ci îl așază, de obicei, într-o bogată serie

sinonimică (*întreg, complet, desăvârșit, plenar, total, absolut*) – actualizează în versuri, cum e și firesc, semnificațiile amintite. El apare la comparativul de superioritate (marcat cu adverbul-morfem *mai*) în sintagme organizate în succesiune ascendentă, incluzând și alte adjective ce poartă mărcile gradării și au funcție sintactică de element predicativ suplimentar (pe lângă un verb factitiv – predicat exprimat sau subînțeles), cu referire la momentul apoteotic al sacrificiului hristic eliberator de pe Golgota, episod transpus, în cheie lirică, prin intermediul a numeroase aluzii la textele biblice de unde a fost inspirat:

Doamne, ziua ce desparte Moartea și Viața-n două, / Ziua Patimilor  
Tale iarăși ne-ai adus-o nouă, / Înaintea lui Caiafa iar ești dus la judecată,  
/ iarăși Ți se caută vină, martori mincinoși îți cată, / caută litera din  
lege care să-l îndreptățească, / să Te judece la moarte și puterea să-Ți  
zdrobească, / caută crucea suferinței să Ți-o facă și mai mare, / nimicirea  
**mai deplină**, chinurile mai amare, / duhul urii lui Caiafa iar Te scuipă cu  
ocară / și-ar dori ca lumea-ntreagă răstignirea Ta s-o ceară. (CL 13-14, *În  
Vinerea Patimilor*)<sup>1</sup>.

Asociat cu un complement comparativ precedat de *ca*, subordonat, concomitent, tuturor adjectivelor la gradul comparativ ce se succede într-o secvență realizată în versuri albe, același termen (nume predicativ într-o propoziție negativă cu verbul copulativ subînțeles) dezvoltă conotații pozitive ale conceptului de *acasă*, reliefând, la intensitate maximă, sentimentul plenar al liniștii lăuntrice în acel loc unic și inconfundabil al obârșiiilor:

De-i zi, privesc la cerul deasupra ta. Și norii / ce merg și vin spre tine  
cu gândurile mele... / De-i noapte,-ți caut frumoasa puzderie de stele / ce  
toate-ar sta întruna cu drag deasupra ta... / Căci nicăieri, nici cerul, nici  
stelele, nici norii / nu-s ca acolo unde ești tu și mă aștepți... / Și nicăieri  
pe lume nu cântă rândunica, / nici iarba nu-i mai moale, / nici florile, mai  
albe, / nici somnul nu-i mai dulce, / nici pacea, **mai deplină**, / nici inima,-  
mpăcată / ca-n tine, loc iubit! (CR 39, *Casă*).

---

<sup>1</sup> Spre a nu îngreuna parcurgerea trimerelor, am optat, în lucrarea de față, pentru notarea, în text, a referirilor (cu abrevieri) la volumele (aparținându-i lui Traian Dorz) din care au fost selectate secvențele lirice ilustrative, alături de numărul paginii / paginilor la care se află pasajul respectiv și de titlul poeziei. Evidențierile grafice realizate în fragmentele extrase din opera dorziană ne aparțin.

Comparativul de superioritate cunoaște frecvent întrebuintări absolute (\* \* \* 2005a, 155), reperul comparației neprecizându-se direct (deși „este, semantic și sintactic, implicat, deductibil contextual” – Pană Dindelegan (coord.) 2010, 216), ceea ce face ca ocurența formei respective să exprime ideea de intensitate maximă, convertindu-se „în expresie a superlativului” (Irimia 1979, 93). Este cazul unui fragment consacrat relației dintre starea de beatitudine și sacrificiile inerente pe calea ascensiunii spirituale – consecința firească a asumării acestei chemări ființiale ce implică, din perspectivă scripturistică, ascultarea de Hristos: „De ce-am cântat așa iubirea / și prietenia neschimbată? / – fiindcă Te-am aflat, Iisuse, / și-n Tine-am cunoscut-o toată! // De ce-am ales cărarea jertfei / și-am vrut să-ndur orice lovire? / – fiindcă Tu mi-ai spus că nu e / o **mai deplină** fericire!” (CDr 39, *De ce-am cântat așa?*).

O componentă fundamentală a poeziei dorziene este legată de reflectarea rosturilor artei care poartă pecetea individuală a celui ce a plăsmuit concret asemenea creații, dar, mai ales, amprenta inspirației de Sus, sub auspiciile căreia s-a născut o operă poetică impregnată de o profunzime a mesajului ce trimite permanent la sacralitatea autentică, la strălucirea prezenței lui Dumnezeu înăuntrul nostru, la infinitul Său, la comuniunea cu El și cu semenii. Este vorba despre o viziune specială asupra existenței, ca veritabilă misiune (de esență divină) a eului auctorial, dominată de credință, rugăciune, iubire, sacrificiu, împărtășire prin cuvânt și suflet, în definitiv, însuși sensul unei vieți împlinite, consacrate slujirii Lui, ceea ce include ipostaza de *poeta vates* – îndrumător al comunității:

Nemuritoarele cântări / cu glas ceresc cântate, / din cele mai slăvite zări, / – Iisus, spre Tine-s toate. // Spre Tine toate le-am sfințit / aprinse și duioase, / cum le-am putut și le-am simțit, / Iisuse, mai frumoase. // Spre Tine doar, căci Tu ne ești / a inimii Lumină / și-am vrea pe veci să ne-o tot crești, / Iisuse, **mai deplină**. // Și-am vrea pe veci, cu cât ne-o dai, / s-o dăm și noi mai mare, / întregul Tot să fie-un rai, / Iisuse, și-o cântare. // Întregul Tot să fie plin / de cântec și iubire, / cu nemaitulburat senin / și blândă strălucire. // În unic grai, din orice stări, / să-Ți dăm pe veșnicie, / Nemuritoarele cântări, / Iisuse, numai Ție! (CNem 213-214, *Nemuritoarele cântări*).

Pe aceleași coordonate ale redundanței proprii unor atari structuri cu valențe expresive se înscrie și compusul *atodeplin*, corelat, contextual, cu

un alt adjectiv având o alcătuire internă similară, într-un poem din seria celor consacrate, în ansamblul lor, complexității semnificațiilor desprinse din actul restaurator al jertfei de pe Golgota pentru întreaga omenire: „Atotsfîntit e Prețul, / **Atotdeplină**-i plata, / răscumpărat e totul, / Trecut și Viitor, / întreagă Mântuirea / de-acum pe veci e gata, / Iisus, – Tu ești și-al Vieții, / și-al Morții-nvingător!...” (CNoi 36, ... *Și-n ziua Împlinirii (11)*).

Într-o construcție condensată, cu rol injonctiv (și cu funcție conativă), se asociază, în succesiune imediată, trei adjective apropiate semantic (în poziția de element predicativ suplimentar multiplu), cu formă de superlativ relativ de superioritate, fără prezența explicită a reperului comparației, situație în care morfemul *cea*, spre deosebire de adverbul *mai*, nu se repetă, ci apare o singură dată, însoțind – dincolo de necesitățile stricte de ordin metric – doar primul termen al raportului sintactic de coordonare (\* \* \* 2005a, 160; Avram 1997, 124). Secvența cu caracter educativ / pedagogic vizează imperativul (adresat fiecărei ființe umane) de a valoriza iubirea desăvârșită a Divinității – emblemă a ființării noastre pe pământ, prioritate de netăgăduit a existenței cotidiene și a trăirilor lăuntrice: „Orice dragoste din lume, / dacă-i sfântă și curată, / prețuiește-o pe măsură / și-i răspunde de-orice dată; / însă dragostea divină / a lui Dumnezeu o ține / cea mai dulce, **mai deplină** / și mai scumpă pentru tine.” (CCnț 129, *Să te laude oricine*).

Ca element cu rol apropiat de morfemele gramaticale funcționează și adverbul cantitativ *cât* (plasat în fața comparativului de superioritate), la origine – un „totalitar (sau partitiv) generalizant” (Pană Dindelegan 1981, 605), cu o valoare emfatică ce tinde spre echivalența cu superlativul. Faptul se remarcă într-un poem dorzian în care sunt prezenți, în strofe succesive, termeni coordonați aparținând aceluiași câmp semantic sau al căror sens este cuprins în semnificația celor învecinați (unii dintre ei nesuportând, în mod curent, asocierea cu morfemele intensității, dar constituind, prin acumulări în ascendență, redundanțe cu certe intenții stilistice); aici, adjectivul *deplin*, în poziția sintactică de element predicativ suplimentar, determină un verb înrudit ca sens, cu care se află într-o relație de incluziune: „Din câte bucurii mi-am vrut / mai strălucite și divine, / Iisus, pe toate le-a-ntrecut / aceea de-a răbda cu Tine. // Din câte doruri dragi mai țin / să-mi împlinesc cât mai depline, / cel mai curat și mai divin / e să m-ascund mai mult în Tine.” (CS 48-49, *Din câte lucruri mi-am dorit*).

De asemenea, este de reținut construcția exclamativă, cu intonație specifică (Iordan, Robu 1978, 408), implicând pozitivul adjectivului, precedat de *ce*,

care poate fi interpretat, contextual, fie ca adverb sinonim cu „cât (de)”, „atât (de)” (\* \* \* 1966, 132; \* \* \* 2005a, 163; Berceanu 1971, 229-230; Irimia 1979, 96-97), fie ca adjectiv pronominal determinând substantivul următor, ca în situațiile corespondente din versurile învecinate, care formează, astfel, structuri simetrice. În aceste condiții, trebuie să remarcăm că inversiunea din grupul nominal nu se petrece neapărat din necesități metrice (căci ritmul și măsura nu ar fi fost deloc alterate în varianta cu postpunerea adjectivului: „ce dăruire **deplină**”), ci cu incontestabile intenții expresive legate de accentuarea gradului maxim al calității respective, în aglomerări semantice progresive ce intensifică poeticitatea unui text consacrat trăsăturilor de ordin spiritual ale creștinului autentic, pentru care slujirea absolută a lui Dumnezeu, în toate laturile existenței, rămâne o condiție *sine qua non* a respectării preceptelor instituite de El:

Voi sunteți și sarea lumii, voi, prin tot ce-aveți curat, / să-i împiedicați pierzarea, s-o opriți de la păcat, / să-ndreptați viața celor între care sunteți puși, / orișicare v-ar fi jertfa și oriunde ați fi duși. // Ce putere vi se cere să aveți din Cer în voi, / **ce deplină** dăruire, ce-ndrăzneală de eroi, / ce răspundere înaltă pentru fiecare ins / și ce duh de înfrânare și de rugăciune-aprins!... (CViit 67, *Voi sunteți lumina lumii*).

Adverbul *deplin* (provenit, prin conversiune, din adjectivul corespunzător) este întrebuințat la comparativul de superioritate într-o poezie dorziană concepută (ca multe altele) pe baza unor simetrii realizate în evidentă ascendență, cu anumite caracteristici de ordin sintactico-semantic, care presupun, în cazul de față, acumulări succesive (inclusiv în coordonare) ale unor construcții cu adjective sau cu adverbe ce poartă mărcile comparativului ori ale superlativului relativ, integrate fie în propozițiile regente, fie în subordonate, tinzând spre similitudini cu comparația proporțională. De altfel, în multe creații lirice dorziene se poate identifica acest procedeu cu funcție stilistică: gradația – „figură lexico-sintactică, formă de enumerare cu cel puțin trei termeni, în care se urmează o ordine cantitativ determinată a valorilor, astfel încât un element succesiv al secvenței să spună mai mult (sau mai puțin) decât elementul precedent” (Bidu-Vrăncianu, Călărașu, Ionescu-Ruxăndoiu, Mancaș, Pană Dindelegan 2005, 237). Gradația „presupune o trăsătură semantică (sem) comună membrilor enumerării, asupra căreia se produc schimbările cantitative” (Bidu-Vrăncianu, Călărașu, Ionescu-Ruxăndoiu, Mancaș, Pană Dindelegan 2005, 237) și cel mai frecvent se

manifestă concret sub forma climaxului – „figură sintactică, formă de enumerare realizată în gradație ascendentă; efectul de intensificare al climaxului rezultă exclusiv din sensul termenilor seriei” (Bidu-Vrănceanu, Călărașu, Ionescu-Ruxăndoiu, Mancaș, Pană Dindelegan 2005, 109). Mesajul liric conturează ideea sentimentului unic al dăruirii plenare a ființei umane în slujirea lui Dumnezeu, pendulând între efemeritatea cotidianului și absolutul eternității; așa se configurează, după model hristic, un posibil profil al sufletului credincios, subliniindu-se poetic etapele fundamentale ale urcușului spiritual prototipic, până la contopirea cu El în dimensiunea transcendentului edenic (de remarcat, în ultimul vers, forma de feminin *una*, cu sens neutru, care, în utilizările obișnuite, nu suportă gradarea):

Cel care-a plătit vieții / prețul cel mai scump și greu / va culege cel mai dulce / adevăr din Dumnezeu. // Cel care-a răbdât a vieții / nedreptate mai tăcut / moșteni-va-n veșnicie / cel mai minunat avut. // Cel ce și-a-mplinit a vieții / datorie mai cinstit / va purta pe frunte veșnic / nimbul cel mai strălucit. // Cel care-a iertat a vieții / josnicie **mai deplin** / se va bucura de cerul / cel mai 'nalt și mai senin. // Cel care-a-ndurat a vieții / răstignire mai smerit / va-nvia, purtând în slavă / chipul cel mai fericit. // Cel care-a cântat a vieții / bucurie mai frumos / va rămâne-n veșnicie / cel mai una cu Hristos. (CS 128-129, *Cel care-a plătit vieții*).

În consecință, cunoașterea lui Dumnezeu înseamnă înțelegerea, atât cât este posibil pentru condiția telurică, a iubirii Sale față de omenire, a rosturilor ei restauratoare, umplerea de El, în pofida sentimentului copleșitor al golirii de sine și al solitudinii injuste care străbate adesea limitele ființei: „Să nu pot, Doamne, să mă las / de Tine niciodată, / chiar de-aș lăsa la orice pas / o dragoste-ngropată. // Cu cât mă duc mereu și vin / mai singur de oriunde, / de-a Ta iubire **mai deplin** / doresc a mă pătrunde. // În orice loc, de orice rând, / cărarea-nsingurată / să mi-o învăluie mai blând / lumina Ta curată.” (CS 80-81, *Să nu pot, Doamne, să mă las*). În strânsă legătură cu acest aspect, ideea de prietenie, ca principiu al binelui izvorât de Sus, implică un conglomerat inimitabil de înalte trăiri harice, transpuse, în cheie simbolică, într-o secvență caracterizată și prin integrarea unor substantive însoțite de morfemul gradului comparativ (\*\*\* 1966, 38):

Lumina nicăierea nu este mai lumină, / nici noaptea, nicăierea mai noapte ca aici / – când e durere-n tine, mai mare-i ca oriunde, / cum

bucuria n-o simți niciunde **mai deplin**. // O, prietenie sfântă, adâncă și duioasă, / de tine totdeauna m-apropii cu fior, / pe-altarul tău ard jertfă întreaga mea ființă, / cu tine și viața, și moartea sunt un har! (CR 55, *Prietenie*).

De aici, preocuparea ardentă de a-I aduce lui Dumnezeu glorificarea supremă, care I se cuvine la cote maxime, în plenitudinea inconfundabilă a mulțumirii recunoscătoare consacrate exclusiv Lui: „Cum să Te slăvim, Iisuse, / mai înalt și **mai deplin** / când ne faci deodată noaptea / cel mai fericit senin, / când ne-nlături orice teamă, / când ne dai cât nici gândim / mai cu drag ca orice mamă, / cum să Te slăvim, cum să Te slăvim, Iisuse, / cum să Te slăvim?” (CÎnv 75, *Cum să Te slăvim, Iisuse?*).

Alteori, structurile cu semnificație progresivă conțin adverbul *deplin* la comparativul de superioritate (cu morfemul *mai*), precedat de *tot*, „arătând o intensificare treptată a calității” (\*\*\* 1966, 128; v. și \*\*\* 2005a, 157-158; Iordan, Robu 1978, 407; Hoarță Cărașu 2001, 52; Pop 1998, 70). Asemenea „construcții de dezvoltare progresivă” (Irimia 1979, 93), „implicând o evaluare graduală” (\*\*\* 2005b, 204) a procesului respectiv, tind, din perspectivă semantică, spre sinonimia cu superlativul, mai ales că termenul-reper lipsește din context: „Dezbracă-mi, Scump Iisus, făptura nouă / **tot mai deplin** de pământescul strai / și-mbracă-mi-o în raze și în rouă / spre zorii Primei Dimineți din Rai!” (CVeșn 144, *Mă înconjur cu darurile Tale*); „Duhul Sfânt să ne aprindă cu-al Său Foc **tot mai deplin**, / tineretul drag și frații, și copiii care vin. / Binecuvântați cu toții, tineri și copii, să fiți, / la-ntâlnirea noastră sfântă, fiți bineveniți!” (CCnț 140, *Duhul Sfânt e Porumbelul*). Într-o situație similară se întâlnește și adjectivul *deplin*, ale cărui semnificații (alături de cele ale altor elemente din structura textului) sunt decodabile în următorul poem ce reflectă începutul unei împărtășiri (în cadrele dragostei adevărate, unice) a făgăduințelor sacre dintre Dumnezeu și poporul Său (văzut ca unitate, dar și ca individualități), în termenii unei logodiri:

Atunci când ne predăm deplin / în slujba lui Hristos, / ne vom primi prin har divin / veșmântul luminos / și-ncălțământul cel sublim, / și-al dragostei inel / și fericiti ne-nvrednicim / să ne unim cu El. // Logodna noastră-n Duhul Sfânt / se face-atunci ca-n rai, / schimbați prin sfântul legământ, / primim alt chip și grai, / ne altoim în Trup divin / și-n Sânge cu Hristos, / spre rodul Lui **tot mai deplin**, / mai dulce și frumos. (EP 46, *Întâi să fim*).



Pe aceeași linie a simetriilor strofice, dublate de rațiuni de natură prozodică (ritmul, rima și măsura versurilor), adverbul în discuție este, uneori, repetat în sintagme menite să exprime intensitatea maximă, treapta absolută a contopirii cu Dumnezeu, în sensul unei apartenențe autentice și tot mai profunde, cu fiecare etapă a existenței, plinătatea trăirii întru El, ca deziderat primordial accentuat, în text, prin succesiunea construcțiilor realizate cu ajutorul repetiției – „figură sintactică (de construcție) care constă în reluarea de două sau mai multe ori a aceluiași sunet, radical, cuvânt ori grup de cuvinte” (Bidu-Vrănceanu, Călărașu, Ionescu-Ruxăndoiu, Mancaș, Pană Dindelegan 2005, 437):

O, dac-aș fi unit cu Tine / ca stropul cu adâncul plin / și, nemaidespărțit vreodată, / să simt că pe vecia toată / eu sunt al Tău **deplin, deplin!** // O, dac-ai fi unit cu mine / ca soarele c-un strop senin, / să fiu pătruns de-a Ta Lumină / ca praful ars de ploaia lină, / să fiu al Tău **deplin, deplin!** // O, dac-aș fi unit cu Tine, / să simt același gând divin, / același suflet să iubească, / același duh să cucerească, / să fiu al Tău **deplin, deplin!** // O, dac-ai fi unit cu mine / ca aerul cu norul lin, / cum e lumina ce pătrunde / în limpezile apei unde, / să fiu al Tău **deplin, deplin!** // Să fiu aceeași ascultare, / același calm și cald alin, / aceeași plină de blândețe / evlavie și frumusețe, / să fiu al Tău **deplin, deplin...** // – O, dac-aș fi așa, Iisuse, / nu m-aș feri de ochi străin, / aicea aș fi eu cu Tine, / acolo ai fi Tu cu mine, / ai fi al meu **deplin, deplin!** // O, Sfinte Duh, Putere Sfântă, / pe vecii vecilor ce vin, / pătrunde-mi viața cu sfințire, / să fiu o unică trăire / cu Domnul meu, **deplin, deplin!** (CCm 162-163, *O, dac-aș fi unit cu Tine*);

Doritul meu Mântuitor, / eu vin în slujba Ta cu dor / și pun cerescul legământ / să Te urmez pân' la mormânt; / vreau să-Ți predau viața mea, / să fii Tu Singur Domn în ea, / să fiu al Tău **deplin-deplin**, / – ajută-mi, Scump Iisus, / Amin! // O, fă, Iubit Mântuitor, / să am un tot mai mare dor / de-a Te sluji și de-a lupta / tot mai frumos spre slava Ta; / chiar dac-ar fi să știu că mor, / să trec prin toate-nvingător, / să fiu al Tău **deplin-deplin**, / – ajută-mi, Scump Iisus, / Amin! // Fă să-mi iubesc pe frații mei, / să fiu nedespărțit de ei, / fă să trăiesc pân' la mormânt / curat Cuvântul Tău Cel Sfânt, / fă hotărât să-mi pot ținea / curată-n veci credința mea, / să fiu al Tău **deplin-deplin**, / – ajută-mi, Scump Iisus, / Amin! (CUit 141-142, *Doritul meu Mântuitor*).

Prin urmare, însăși rugăciunea consacrată perspectivei reale de a trece pragul spre acel „Dincolo” implică aspirația plenară de a pătrunde biruitor în

dimensiunea eternității pentru orice suflet care și-a consacrat întreaga viață slujirii lui Dumnezeu prin cuvânt și faptă, prin trăire și artă: „O, Cerule, o, Cer iubit, / și-n ceasul sfânt când am să vin, / deschide-te **deplin, deplin**, / să fii senin, senin, senin / și plin de mii de cânturi plin, / o, Cerule, o, Cer iubit, / când am să vin, când am să vin!...” (CCm 182, *O, Cerule... – în forma dintâi*); „O, Cerule, o, Cerule iubit, / și-n ceasul fericit când am să vin, / deschide-ți porțile **deplin, deplin**, / să fii întreg senin, senin, senin / și plin de imnul biruinței plin, / o, Cerule, o, Cerule iubit, / când am să vin, când am să vin!” (CCm 183, *O, Cerule... – în forma a doua*). În plus, următoarea secvență relevă suprapunerea valorii adjectivale și a celei adverbiale a termenului în discuție, într-o construcție repetitivă similară, echivalentă cu superlativul absolut, trimițând – în concepție creștină – la infinitul revărsării grației divine, de la primii pași pe calea credinței până la intrarea triumfătoare în Împărăția Cerurilor: „De-aceea, calea vieții noastre este-un urcuș / neconținut / în umbra și-n lumina Crucii / și dureros, / și strălucit. // Dar suntem fericiți cu Tine ori e furtună, / ori senin, / căci și pe cale, și la Capăt ni-e totul har **deplin, / deplin!**...” (CR 89-90, *Ținta*).

După cum se observă din cele de mai sus, în poezia lui Traian Dorz, termenul *deplin* cunoaște diverse ocurențe ce ilustrează trepte variate ale intensității, fiind întrebuințat singur (ca adjectiv sau ca adverb, cu funcții sintactice diferite, prin raportare la un punct de reper exprimat ori subînțeles) sau în asociere cu lexeme (cvasi)sinonime (din același câmp semantic ori al căror sens este cuprins în semnificația lui), cu sau fără repetarea mărcilor gradării (\*\*\* 1966, 128; \*\*\* 2005a, 158; Avram 1997, 123), alături de alte elemente care primesc morfemele comparației, chiar în strofe succesive din una și aceeași poezie, alcătuind – prin acumulări aflate în gradație ascendentă ori prin repetiții duble imediate, cu sens superlativ – construcții voit redundante ori hiperbolizante, nu o dată identice sau simetrice (respectând tiparul inițial), cu certe valențe stilistice.

Dincolo de profunzimea semantică pe care o implică asemenea structuri, de dinamismul lor expresiv, generat astfel, caracteristicile menționate converg spre intensificarea expresiei artistice, sporind inclusiv efectul asupra receptării semnificațiilor veritabile ale versurilor, tocmai spre a evidenția relația de o intimitate indestructibilă a sufletului credincios cu Dumnezeu, percepută la nivelul ei maxim, concepția autorului (transpusă liric) asupra transcendentului divin și a năzuinței spre desăvârșire și împlinire, „mai presus de ființa proprie și de ființa lumii” (Remete 2022, 262).

### Referințe bibliografice:

- \* \* \*. 1966. *Gramatica limbii române*, vol. I, ediția a II-a revăzută și adăugită, tiraj nou. București: Editura Academiei.
- \* \* \*. 2005a. *Gramatica limbii române. I. Cuvântul*. București: Editura Academiei Române.
- \* \* \*. 2005b. *Gramatica limbii române. II. Enunțul*. București: Editura Academiei Române.
- Avram, Mioara. 1997. *Gramatica pentru toți*, ediția a II-a revăzută și adăugită. București: Editura Humanitas.
- Băcilă, Florina-Maria. 2020. *Adjectivul ceresc și categoria gramaticală a comparației în poezia lui Traian Dorz*, in „Analele Universității de Vest din Timișoara”, seria Științe filologice, LVIII, p. 59-68.
- Băcilă, Florina-Maria. 2017. *Adjectivul divin și categoria gramaticală a comparației în poezia lui Traian Dorz*, in Dragoș Vlad Topală (coord.), *Cercetări lingvistice. Omagiu doamnei profesoare Adriana Stoichițoiu Ichim*. Craiova: Editura Sitech, p. 21-30.
- Berceanu, Barbu B. 1971. *Sistemul gramatical al limbii române (reconsiderare)*. Cuvânt-înainte de Al. Graur. București: Editura Științifică.
- Bidu-Vrâncănu, Angela, Călărășu, Cristina, Ionescu-Ruxândoiu, Liliana, Mancaș, Mihaela, Pană Dindelegan, Gabriela. 2005. *Dicționar de științe ale limbii*, ed. a 2-a. București: Editura Nemira & Co.
- Constantinescu-Dobridor, Gh. 1996. *Morfologia limbii române*, ediție revăzută și îmbunătățită. Prefață de Gh. Bulgăr. București: Editura Vox.
- Hoarță Căraușu, Luminița. 2001. *Probleme de morfologie a limbii române*. Iași: Editura Cermi.
- Iordan, Iorgu, Robu, Vladimir. 1978. *Limba română contemporană*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Irimia, Dumitru. 1979. *Limbajul poetic eminescian*. Iași: Editura Junimea.
- Pană Dindelegan, Gabriela. 1981. *Structura adverb + de + adjectiv (sau adverb): descriere sintactică și interpretare semantică*, in „Studii și cercetări lingvistice”, XXXII, nr. 6, p. 593-610.
- Pană Dindelegan, Gabriela (coord.). 2010. *Gramatica de bază a limbii române*. București: Editura Univers Enciclopedic Gold.
- Pop, Gheorghe. 1998. *Morfologia limbii române. Structuri și sistem*. Cluj: Editura Casa Cărții de Știință.
- Remete, George. 2022. *Dorul – condiția românească a ființei*. București: Editura Paideia.

**Surse:**

- CCm = Dorz, Traian. 2007. *Cântarea Cântărilor mele*. Sibiu: Editura „Oastea Domnului”.
- CCnț = Dorz, Traian. 2008. *Cântările Căinței*. Sibiu: Editura „Oastea Domnului”.
- CDr = Dorz, Traian. 2006. *Cântări de Drum*. Sibiu: Editura „Oastea Domnului”.
- CÎnv = Dorz, Traian. 2007. *Cântarea Învierii*. Sibiu: Editura „Oastea Domnului”.
- CL = Dorz, Traian. 2005. *Cântări Luptătoare*. Sibiu: Editura „Oastea Domnului”.
- CNem = Dorz, Traian. 2007. *Cântări Nemuritoare*. Sibiu: Editura „Oastea Domnului”.
- CNoi = Dorz, Traian. 2008. *Cântări Noi*. Sibiu: Editura „Oastea Domnului”.
- CR = Dorz, Traian. 2006. *Cântările Roadelor*. Sibiu: Editura „Oastea Domnului”.
- CS = Dorz, Traian. 2008. *Cântări de Sus*. Sibiu: Editura „Oastea Domnului”.
- CUit = Dorz, Traian. 2008. *Cântări Uitate*. Sibiu: Editura „Oastea Domnului”.
- CVeșn = Dorz, Traian. 2007. *Cântarea Veșniciei*. Sibiu: Editura „Oastea Domnului”.
- CViit = Dorz, Traian. 2008. *Cântarea Viitoare*. Sibiu: Editura „Oastea Domnului”.
- EP = Dorz, Traian. 2010. *Eternele poeme*. Sibiu: Editura „Oastea Domnului”.